Ч. 146 (10.823). Львів, неділя 4 липня 1926. Pooztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Програма праць соймової сесії.

Постанови конвенту сеніорів. — Внесення на розвязання сойму буде останнє. — Сесія сойму скінчиться у серпні. — Денний порядок засідання сойму 5. ц. м. — Самоврядні закони в адміністраційній комісії.

Варшава, 2. липня 1926 р.

Вчора відбувся конвент сеніорів сойму, на якім обговорювано програму і календар теперішньої сойм. сесії. Марш. сойму Ратай запропонував, аби сойм перед феріями поладнав справу зміни конституції, внесення на розвязання сойму і проєкти самоврядних законів, на що представники клюбів погодилися. Дня 5. і 6. ц. м. буде перше читання урядового проєкту про зміну конституції згідно з внесеннями посольських клюбів, після чого проєкт відішлють до комісії. Друге читання того проєкту повинноб відбутися 12. липня. Опісля ухвалено, що около 20. липня сойм приступить до поладнаня самоврядних законів і зміни виборчої ординації до сойму й сенату, а потім приступить до полагоди найпильніших справ. Внесення на розвязання сойму буде розглядатися як останнє. Теперішня сесія сойму повинна скінчитися в перших днях серпня.

На дневнім порядку найближчого засідання сойму, визначеного на понеділок 5. липня, є між ин. такі справи: третє читання проєкту закону, що зміняє 112 ст. закону про академічні школи, третє читання проєкту закону про податки від льокалів, третє читання урядового проєкту судово карного закону, справоздання буджетової комісії про проєкт закону на затягнення позички в Зєдинених Державах і перше читання проєкту закону, що зміняє і доповнює конституцію.

На нинішньому засіданні сойм. адміністраційної комісії пос. Яремич (Білорусин) домагався реасумції другого читання проєкту самоврядного закону про сільські громади, що його ухвалила комісія на неповному засіданні на протязі 5 хвилин. З цього приводу прийшло до живої виміни думок між головою комісії пос. Путеком і послами Ґрінбавмом та Яремичем. Оба ці посли зголосили відклик до регуляминової комісії і до маршалка.

Потім приступлено до подрібної дискусії над проєктом закону про міські громади. Ухвалено, що Львів буде мати 100 радних. Активне виборче право прислугуватиме кожному після покінчення 21. року життя. Широка дискусія розвинулася над тими точками проєкту, що вимагають для кандидатів на радних знання польської мови. По промовах пос. Яремича, Ґрімбавма, Шіппера, Тугута, Підгірського (Український Клюб) і Беднарчика принято більшістю голосів внесення на счеркнення уступу про язикові умови, а вибиральність до міських рад узалежнено від покінчення 25. р. життя.

З життя наших установ.

Загальні Збори Краєвого Товариства Кредитового.

Краєве Т-во Кредитове, кооператива з обмеженою порукою у Львові — відома в нас загально з давніших часів під назвою „Т-во українських священиків і урядників" — відбуло чергові загальні збори дня 29. червня ц. р. в салі „Сокола-Батька". Товариство це досить сильне і має поважне майно, тому не дивно, що вже другий рік йде на нього інтензивний наступ деяких крутів, чи краще гуртків споміж нашого громадянства в напрямі його опанування. Що так воно є, на це вказували минулорічні, а потвердили це й цьогорічні збори.

На зборах було багато селян львівського повіту. Селяне нарікали на те, що дістають позички в долярах, що такі позички для них незвичайно важкі і т. д. Річи се загально відомі та загально зрозумілі. Незрозумілі вони для селян і це зовсім природне явище. Селянеж ні не підготовані до цього, щоби розуміти нинішнє важке господарське лихоліття, ні не мають даних на те, щоби визнаватися ще й у важких умовинах наших кредитових установ. Селяне живуть передвоєнними споминами про легкий кредит, а крім того вказують на деякі польські банки, що дають Полякам не долярові, але золотові кредити. Вони не хочуть і знати про те, що українські кредитові установи не користуються золотовими кредитами польської держави і тому не можуть собі позволити на уділювання золотових позичок. Не помагали нічого пояснення про те, що Краєве Т-во Кредитове черпає свої фонди з вкладок, а вкладки складають люде в долярах, бо хочуть мати забезпечення своїх ощадностей у певній, постійній валюті. Все це присутніх селян не переконувало. Вони були опановані незрозумілим духом опозиції до всього. Ніякі виясненя на них не ділали.

Та це всеж, як сказано, бодай до деякої міри зрозуміле, бо від селян не можна вимагати знання економії та орієнтації в нинішних складних господарських, а зокрема кредитових відносинах. Натомісць цілком незрозумілим було те, що деякі патентовані інтелігенти, а навіть такі споміж них, що в економиці дуже добре визнаються, використовували такий настрій селян для своїх невідомих, але на всякий випадок більше зближених до особистих, чи „кліковних", ніж до загально-громадських цілей. Замісць дати зібраним селянам пояснення, вона своїми виступами справу ще заплутували та доливали штучно і тенденційно оливи до вогню. Було враження, що між селянами вони вже заздалегідь вели якусь роботу, пускали сплетні наскрізь демагогічного харакреру та бажали за всяку ціну провести до Надзірної Ради „своїх людей".

Це стало видним при виборах нових членів Надзірної Ради на місце вильосованих. Та всеж іхня робота не повелася, чи краще не дала тих наслідків, на які вони надіялися.

Слід замітити, що на зборах виступали і деякі політичні приятелі Бриля, як наприклад відомий агітатор Лотиш. Дивним дивом виступи прихильників Бриля дуже ґармонізували з виступами деяких наших патентованих інтеліґентів.

Треба нам дійсно зужити багато праці та енергії на те, щоби не тільки не допускати, але геть ґнати в наших економічних установ усяку безвідповідальну демаґогію тай безоглядно з нею боротися.

З судової салі.

За „державну зраду."

Перемишль, 1. липня 1926.

В середу зачалася перед трибуналом суду присяжних розправа проти 8 молодих студентів і робітників: Мик. і Вол. Цока, Біляка, Турчака, Каразуба, Щура, Татуха і Кушки, обвинувачених за державну зраду (§ 58) і за злочин обиди релігії (§ 122). Обвинувачує прок. Прохаска, боронить адвокат д-р В. Загайкевич і ин.

Обвинуваченим закидають: „конспіраційні" тайні збори на Замку і поширювання комуністичних летючок. Обвинувачені відкликують свої зізнання, зложені на поліції під примусом.

Біржа.

Гроші.

На девізовій біржі дальше тенденція значно знижкова. Рішаючий вплив на курс доляра має тепер Банк Польський, який щодня обнижує курс на кільканацять точок. Посідачі позбуваються за всяку ціну долярів. Банк Польський платив 2. липня за доляра 9·40, а за девізи 9·50. На приватній біржі платили за доляра 9·50 і постепенно обнизився курс до 9·30 при знижковій тенденції. Канадійський доляр 9·15—9·12.

Збіжжа.

Пшениця біла 40·50—41·50, пшениця червона 42·75—43·15, жито 25·75—26·75, ячмінь броварний 27·25—28·25, овес 31—32.

По засуді.

Львів, 3. липня 1926.

Теперішний уряд Бартля заповів недавно новий курс політики у відношенні до національних меншостей. В чім суть нового курсу? — Національні меншости мають дістати повноту горожанських прав згідно з постановами обовязуючої польської конституції. Таким поставленням справи уряд Бартля авторитетно ствердив, що дотепер постанови польської конституції не обовязували в відношенню до національних меншостей ніякого попереднього польського уряду. Національні меншости, а на ділі теріторіяльні більшости українського і білоруського населення цілих сім літ були позбавлені права користуватися обовязуючою конституцією, були позбавлені всяких конституційних гарантій, хоч примушені були виконувати всі обовязки супроти польської держави.

Це авторитетне признання уряду ми навели тому, щоби тим краще унаглядни настрої та почування усіх тих т. зв. меншостей, що поневолі опинилися під Польщею. Свідома порушування і ломання конституційних гарантій у відношенні до національних меншостей польська державна влада була і тепер є ще більше свідома того, що національні меншости не носять у своїх серцях приємних і благородно-ніжних почувань до тої влади, до того режіму, до усіх безправств під Польщею.

Польська політика у відношенню до нас протягом цілих 7 літ, це політика заглади, політика руїни, політика винародовлювання, виголоджування, депопуляції, отже політика фізичного винищування українського народу. Народ, свідомий тих усіх виявів „прихильности", але й свідомий смертельної загрози для себе, мусів реаґувати на все, мусів боронитися перед загибілю, мусів йти за природним гоном самозберігання. Кожний відрух нашого народу находив у відповіди страшні репресії, насильства, спричинював виїмковий стан, наглі суди і самозрозуміло засуди. Скільки іх було, всіх тих засудів українських громадян? Скільки іх було перед наглими судами, а скільки перед звичайними трибуналами і лавами суддів присяжних?

І вчорашний засуд вніс у великий і довгий ланцюг мартирольоґії українського народу нове звено, на якому цей ланцюг певно не закінчиться. По тім прийдуть нові і нові звена. Прийдуть, бо мусять прийти, бо де є гнет, там мусить бути відрух, мусить бути реакція неволених, бо шлях визвольних змагань українського народу не перерветься, не западеться. Він може тільки заховатися, вглубитися на коротесенькому просторі в підземелля щоби потім знов простелитися на поверхні в вільному соняшному просторі.

Нових 35 літ тюрми! Та що це значить в історії народу, що носить у своєму серці велику віру в побіду правди, в досягнення своїх природних прав, у здійснення великого, освяченого кровю ідеалу. 35 літ — цеж не новина для нас, що нотували вже й понад 200 літ тюрми в одному засуді (УНПО на Волині), що нотували сотні літ засудів по всіх польських судах на українській національній теріторії. Засуди перейшли вже далеко поза пів тисячки літ для самих українських політичних діячів, для найкращих і найідейніших громадян. Невже вільна нині Польща вірить у те, що вони переведуться, ті великі, повні самопожертвування українські ідейні молодці, чи й старші громадяне, котрі понесуть на вівтар батьківщини своє життя?

Тюрма? — Так, тюрма іх зломить, тюрма іх виснажить фізично, та не вбє ідеї, не вбє сили духа. На ідеї нема меж, нема границь, нема кайданів, вона переходить з кровю з покоління в покоління. Найкраще знають це ті, що видають засуди. Польський нарід на собі найкраще доказав невмірущість визвольних національних ідеалів. А його чолові діячі як Пілсудський і багато-багато инших переконували світ про живучість польської національної сили. Вони послугувалися у боротьбі з російським насильством і терором і експропріяцією і збройними нападами, і іх судили російські суди. Нині вони у вільній Польщі національними героями. Та саме нині судять українських молодих ідеалістів польські суди за такі самі вчинки, якими приготовляли нинішні польські національні герої державне відродження Польщі. Змінилися історичні ролі, як усе в світі зміняється.

Чим супроти того молоді українські засудженці для українського народу? Для вiдродженої Польщі вони „бандити". А для нас все таки Пілсудський і тов. ніколи не були бандитами.

Казав прокуратор, що польський суд не засудив ще політичного вязня на смерть. — На те відповів один з оборонців, що був з обовязку присутним при виконанні засуду на смерть саме у Львові і на політичних Українцях.

Скільки гіпокризії, скільки нещирости в усіх тих декламаціях польських „ліберальних" і „демократичних" чинників про іх добру волю, про іх готовість на... зміну політики відносно національних меншостей! Де кум, а де коровай! Де ті заяви, а де вчинки? Що теорія, а що сіра буденщина? Теоретично повнота прав для Українців навіть у конституції, а не то в деклярацїях, а практично танець воюючого, сліпого шовінізму, шовінізму повного ненависти, нетерпимости і запалу до нищення. А над усім тим прокураторський знаменитий вислів, що має повести ріжницю між великим польським минулим і немилим йому українським теперішнім: „Si duo faciunt idem, non est idem". Вислів це безперечно історичний і педаґоґічний для нас і для цілих українських поколінь.

в. н.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

Подяка.

Щоби прикрасити церкву в громаді Надітичі повіт Жидачів, вибрав місцевий комітет до цього артисту маляра п. Івана Павловича зі Львова вул. Свентокшиска ч. 47. На разі постановлено малювати тільки презвітерію, яку вже скінчено. Тому греко-кат. уряд парохіяльний дозволяє собі, не для реклями, а для слави Божої і піднесення релігійного духа в народі, зложити прилюдну подяку п. Іванові Павловичеві за надзвичайно солідне, викінчене мальовило після вимог теперішн.ого часу.

Тому, що праця п. Івана Павловича не є тільки для заробітку, просить підписаний комітет о ласкаве попертя його в так тяжких часах.

Греко-кат. уряд парохії Надітичі, дня 12. червня 1926.

Николай Кіндій, парох.

Церковний комітет: *Андрій Мельничин, Микола Гриців, Василь Яців.* 11 1—1

ленні управою про вальоризацію первісних уділів у марках.

Всі ці формальні справи полагоджено швидко, без труднощів. Головна дискусія зосередил сь довкола двох дуже важких проблем: будови театру та його ведення. У дискусії на ці теми забирали голос пп. д-р В. Загайкевич, інж. Парфанович, інж. Тр-х, З. Пеленський, о. Стефанович, дир. Колтунюк, д-р Ничка, п-ні С. Федорцева, артист Краснопера, Р. Купчинський і М. Рудницький. Всі погодились на те, що в теперішній момент справа будови театру є неактуальною: зібрані на цю ціль фонди є такі мінімальні в порівнанні до можливих коштів, що будова власного театру стає майже мрією майбутности. Вона можлива тільки зі зміною обставин.

Деякі з промовців висловлювали свою оптимістичну віру в те, що бодай на якийсь короткий протяг часу театр міг би утриматись у Львові. Але для цього треба би мати в першій мірі салю: сцена „Музичного Інституту ім. Лисенка" зовсім для театру непідхожа; зміна декорацій звязана там з непереможними труднощами; обстановки нема де держати, ні як її внести на сцену; артисти не мають де переодягатись, то-що. Другою умовиною успіху театру серед львівської інтелігенції є талановитий режисер, що дав би „щось нове" і подбав за сяке-таке освіження репертуару. Згадували промовці і про те, що навіть тоді треба би ще придумати спеціяльні способи для притягнення театральної публики, яка збайдужіла до театру (чи лише до театру?). Найкращим доказом цієї байдужости є факт, що заініціований рік тому спеціяльний фонд для „урухомлення" театру дав усього 300 дол. себто стільки, що треба на першу звичайну пару нових декорацій.

Не диво, що присутні на зборах „Кооперативи Український Театр" не могли дати ніякої реальної ради на всі ці недостачі, з яких ні одна незаспокоєна. Майже одночасно найкращі европейські фаховці театру: режисери, директори та актори, які мають і першорядні театри, і геніяльних акторів, і вічно новий репертуар, радили в Берліні на міжнароднім зїзді над засобами боротьби з добою кіна, яке підірвало основи найкращих сцен і грозить вічно новою кризою столітнім, навіть субвенціонованим театрам. Наше становище настільки гірше, наскільки ми стоїмо нині позаду европейських держав з усіх ділянках культури та мистецтва.

Представник акторів на згаданих зборах пригадав невідрадне становище їх професії. Хто його не знає? Та хто в силі найти раду, як поліпшити долю українських акторів у Галичині, коли вони нині розбиті на чотири, пять чи шість ріжних труп, з однаковим репертуаром, з однаковими мінімальними засобами і всі „роблять боками"? Є їх приблизно сто, що сяк-так силкуються жити зі своєї професії. Це вже великий поступ з передвоєнним станом, коли в Галичині міг ледве втриматись тільки один мандрівний театр. Чи є нині в нас бодай 10 письменників, які в силі жити з пера? Театр у порівнанні з літературним ринком стоїть нині вдесятеро краще, хоча всі знаємо, що наш театр є в занепаді, а актори в нужді. Письменники є не то в нужді, а просто не в силі жити з того, що пишуть: вони заробляють пером на папір, тютюн і може ще на книжки потрібні їм для написання своїх.

Люде, що на Загальних Зборах кооперативи зринули на мить на крилах бажань і говорили про потребу, хоча би малого, але артистичного театру, що заспокоїв би домагання сучасного інтеліген а, помірявши впали хутко вниз, у сіру буденщину — фактів і цифр. Остання резолюція Загальних Зборів, довкола якої велась більш як тригодинна дискусія, обмежилась лише до висловленого побажання, щодо ведення театру.

Рішено:

1) Перевести вальоризацію уділів вложених першими членами у марках, коли курс золотого не дійшов ще до висоти 1,800.000 мк — 1 зол., щоби таким робом у книгах кооперативи привернути рахунково внутрішню вартість первісних уділів;

2 візвати всіх членів, щоби під загрозою викреслення з членів Кооперативи, доповнили свій уділ до квоти 10 зол., найпізніше до 31. грудня 1926 р.;

3) продовжувати акцію збирання фондів на будову театру, хоча сама будова покищо не може бути переведена;

4) залишитись при минулорічній постанові Загальних Зборів з 13-го квітня, що Кооператива повинна по змозі взяти на себе провід театру, не нарушуючи основного театрального фонду.

М. Р.

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Організації.

Промова д-ра М. Глушкевича.

Тому 306 років написав L. Dzewiński, як треба поступати народові польському, щоби зєднати собі любов і довіря. 306 літ минуло, а ці думки донині актуальні.

Вправді писав Міцкевич, що „Polska, oliwa rządów zdziczałych zaborców", ніколи не буде так поступати з иншими, як поступали з нею, але це пророцтво лишилося й досі тільки пророцтвом. Скільки гарних слів сказали і написали ваші поети, державні мужі і письменники на тему толеранції, братерства і рівности, але чиж ці слова не лишилися тільки словами?!

Присяжні судді! Коли я перший раз, повернувши з чужини, боронив політичного процесу, п. прокуратор Гіртлєр сказав: „Na! Wygraliśmy wojnę!". Але я сказав, що не досить виграти війну, треба ще виграти мир! І я тоді вказував на те, що замісць того, щоб дрібничково, по купецьки важити все, замісць того, щоб ділити горожан на нотованих і ненотованих на поліції — треба брати справу ширше і глибше. По великих словах ваших передових людей, які пройшли безслідно, одиноким способом кореспонденції між двома народами є судова саля, прокуратор і оборонці. Тут ми маємо, як ті лікарі, вилічити хорого. Але чи маємо братися до того, як середновічні медики, які старалися вилічити недужого, усуваючи зовнішні симптоми, а не винищуючи внутрішні причини недуги?

Констатую, що по стільки радикальних ліках-засудах організм хорого ще більше недужий, ще більше затроєний. А проте й тепер не лунає инший голос, як тільки: „Na stos, na stos!" Ми чуємо не тільки нотку: „Wygraliśmy wojnę"... але і про виломлення одного народу зпід панування другого. Панове! В XX. в. може ще хтось говорити про панування одного народу над другим?!

Говорить п. прокуратор про пошкодування за ті злочини. Судді присяжні! Чи ви(с) ними пошкодовані? Далі говорить прокуратор про те, що злочин грабунку, збройного нападу мусить бути покараний, хоч би й мав ідейні мотиви. А студенти-Поляки, суджені за державну зраду, а Добродзіцька, що вбила Скаллона — були засуджені?

Чиж вердикт ваш має бути ножем, пострахом і местю? Це є яскраво політичний процес, а ви думаєте, що, засуджуючи тих молодих патріотів, підітнете корінь лиха? Хлопців засадите до криміналу, але ідеї замкнути в тюрму не можна!!

Наш застарілий кодекс не знає ніякого політичного злочину. Бо ці всі параграфи писали старі, цісарські і королівські служаки. Деякі держави, як Італія, Чехословаччина вже змінили їх у тому напрямі. Тому і ви не можете трактувати оцього процесу так, як це вам каже п. прокуратор.

Панове судді! Хто є старший: буква чи життя? Думаю, що життя. Особливо для вас, для суддів совісти. Ваше життя може найліпше знає політичний злочин і знає ідейні мотиви його. Не звичайний злочинець стоїть оттут перед вами. Він-же не тільки не мав і не має з того власної користи, але й себе самого приносить у жертву. В політ. процесах виновника відсуваємо на другий плян, а говоримо про загальне підложе і загальні річи. А коли прийдемо до переконання, що він є покривджений, то він не винен. І він може йти проти нас, але там на дні душі ми відчуваємо його невинність. Ви це розумієте може найліпше з усіх народів, бо того вас навчила ваша власна історія.

Чиж війна не є масовим злочином людей захоплених ідеєю?! А чиж їх за це судить суд? Такі справи можна розсудити не після карного, але після міжнародного кодексу. (Тут оборонець переходить усі закиди своїх клієнтів Я. і Р. Барановських та В. Люпула). Потім говорить так:

Пан прокуратор сказав: „Wznieście się wyżej i zasądźcie!", а я скажу: „Wznieście się wyżej i uwolnicie!" Поділіть біль обвинувачених і скажіть: „Ваш біль є нашим болем", а тоді станете на найвищім ступіні судейського ідеалу. Не судіть для себе, тільки для всіх: для нас і вас, для нині і завтра, для теперешніх і будучих поколінь.

А як хочете перечеркнути все ваше будуче і теперішнє, а зігнорувати все ваше минуле — то засудіть!

Нові книжки і видання.

ЖУРНАЛИ:

„ЛІТЕРАТУРНО - НАУКОВИЙ ВІСТНИК", книжка VII—VIII за липень-серпень 1926 р. Львів. Зміст: О. Бабій: Він поет; Вас. Пачовський: А кров лилась за кров; М. Тоня: Нариси, Христос...; М. Снужка: На смерть Ю. Дарагана; Н. Королева: Шовкова пані; Ю. Липа: ***; М. Хвильовий: Я (Романтика); Ів. Буда: На альпейській полонині; Л. Білецький: Хто такий Франко для українського народу? О. Ів. Негребецький: До родоводу І. Франка; З. Кузеля: Із моїх споминів про І. Франка; К. Гриневичева: Спомини (І. Франко); С. Шелухин: Українство 80 рр. XIX. в. і мої зносини з І. Франком; Д. Дорошенко: Останній побут І. Франка у Києві; Ів. Панкевич: Ів. Франко і Закарпаття; М. Софронович: Расовість як чинник народнього здоровля; Д. Андрієвський: Свідомість чи віра?; С. Смаль-Стоцький: Правописна справа; Д. Д.: Симон Петлюра; Ш. Сарольа: Большевизм і Жиди; О. Кобилянська: Д-р С. Окуневська-Морачевська; В. Вільшанська: Чого навчила нас еміграція?; Бібліографія; Нові книжки.

НИВА. Місячник, присвячений церковним і суспільним справам. Рік XXI. Ч. 4. Зміст: Що дальше? — Вол. Гатенко: Що таке наше православя? — Олекс. Барвінський: З життя нашого духовенства в 1-ій половині XIX. ст. — Дещо про апольогетичну методу. — Місії. — Нові книжки. — Всячина. — Проповіди.

Ч. 5. Зміст: о. Гр. Мирович: Чи справді „нова доба нашої церкви"? — о. Г. Костельник: З Великої Пятниці. — о. Г. Мирович: А що з дяками? — о. д-р Іщак: Русселіти або дослідники св. письма.— о. Г. Костельник: Психольогія віри. — о. Г. Мирович: Дещо про апольогетичну методу. — Нові книжки.— Посмертна згадка.— Всячина.—Проповіди.

„PRZEGLĄD POLITYCZNY" — czasopismo poświęcone zagadnieniom polityki zagranicznej R. III. Tom IV. zesz. 6. Warszawa 1926 Зміст: Polityka Polski po przewrocie majowym; M. B.: Pakt wschodnio-ewropejski; E. Laaman: Stosunki estońsko-łotewskie; Pratenus: Geopolityczne przesłanki a polityka gospodarcza Litwy; Georges-Bonnet: Francusko-niemieckie przesłanki ekonomiczne; Roman Dmowski: Strajki Anglji; Kronika zagraniczna; Przegląd literatury politycznej; (Przegląd prasy); Bibliografja.

КНИЖКИ:

о. Андрій Мельник: МАТИ МАРІЯ — МАТІНКА НАША. Друкарня Х. Школьника в Рогатині. Рогатин 1926, стор. 158, 8°. Зміст: Передне слово.—Жерела.—Вступ. І. Частина: Пр. ДМ. в християнській старині й середновіччі. — II. Частина: Слава Пр. ДМ. на українських землях у княжій добі. Вступ, 1) Церкви під візванням Пр. ДМ. на Україні, 2) Монастирі під покровом Пр. ДМ, 3) Пр. ДМ. в українській апокрифічній літературі, 4) Пр. ДМ. в українській проповіди, Пр. ДМ. — прибіжище наших предків, 6) Наші найстарші чудотворні ікони Пр. ДМ. III. Частина: 1) Поява нових чудотворних ікон, 2) Культ Пр. ДМ. в Гетьманщині й на Запоріжжі, 3) Пр. ДМ. в проповіди XVII. ст. Закінчення.

Карткуєш цю книжку й поневолі подивляєш пильність і пієтизм до справи автора, що живучи в глухій провінції, зумів зібрати стільки матеріялів про чудотворні ікони Пр. ДМ. на українських землях. Скільки цінного моглиб і повинніб дати ті, що живуть близько джерел і мають більше можности працювати на науковому полі?

о. Андрій Мельник: ЗАРВАНИЦЯ. Друге видання. Рогатин 1926, стор. 83, 16°. Зміст: Вступ. — Поради для богомольців. —Історія Зарваниці — Поява чудотворної Пр. ДМ. — Поява чудотворної ікони Христа.—Зарваниця як парохія.—Жертви благодарення (вота).—Молитви й пісні в честь чудотворних ікон в Зарваниці.

о д-р Г. Костельник: НОВА ДОБА НАШОЇ ЦЕРКВИ. Накл. „Ниви". Львів 1926, стор. 16, 16°.

ОПОВІСТКИ.

Інжинір, що обняв би від вересня 1926 управу й науку рисунків у фаховодоповнюючій (вечірній) школі в більшім місті на провінції, зволить зголоситись негайно листовно або устно до п. Танчаковського Иосифа, референта пром. шкіл УПТ. у Львові, Ринок ч. 10. 1—2

Товариство „Медична Громада" у Львові подає інтересованим до відома, що подання про приняття на медичний виділ державного університету у Львові треба вносити від 1.—10. вересня ц. р. До подання треба долучити такі залучники: метрику, свідоцтво зрілости в оригіналі, два останні річні свідоцтва гімназійні, curriculum vitae, військовий документ, якщо кандидат є в поповнім віці. Ті, що мали перерву в студіях по матурі, мають ще долучити до подання свідоцтво моральности, потверджене на провінції старостом, а в більших містах Дирекцією поліції. Якщо кандидат переноситься з иншого університету, має долучити до подання крім вищезгаданих документів свідоцтво відходу й індекс. По близші інформації звертатися листовно на адресу секретаря Товариства: Лев Олександер, Львів, вул. Декерта бічна ч. 16. Від першого вересня ц. р. інформації даватимуть устно, про що у свій час оголосять в пресі.

Подяка. Щиро дякуємо нашим оборонцям Вп. п. д-р Л. Ганкевичеві, д-р Ст. Шухевичеві, д-р М. Волошинові і д-р М. Глушкевичеві за повну посвяти та знамениту оборону в минулій розправі, як також за інтервенції в довгому слідстві.

Рівнож дякуємо щиро Вп. п. адвокатам в Станиславові, д-р Л. Бачинському та д-р Яр. Крижанівському за їхні інтервенції в нашім початковім слідстві в окр. суді в Станиславові, — як також Вп. д-р А. Гарасимові за інтервенцію в окружнім суді в Стрию.

Подяка. Хвальним Комітетам Помочі Політ. Вязням у Львові, в Станиславові та в Стрию, складаємо цею дорогою щиру подяку за старанну як матеріяльну так матеріяльну поміч — як також усім тим громадянам, які чимнебудь, матеріяльно чи морально, причинились до легшого пережиття в слідчій тюрмі. — *Володимир Люпул, Іван Послапський, Микола Бігун, Ярослав Баранівський, Роман Барановський, Володимир Шумський, Микола Коваликсько, Антін Медвідь, Микола Ясінський, Андрій Оленський, Дмитро Дубанович, Антін Стефанишин.*

Львів, дня 1. липня 1926.

У сороковий день смерти бл. п. Симона Петлюри заходом Українського Тов-а Допомоги Емігрантам з України у Львові в православній церкві при вул. Францішканській в неділю 4. липня ц. р. в год. 4. пополудні відбудеться **Панахида**. Управа Тов-а просить українське громадянство вшанувати численною участю память полеглого мученика за українську державну ідею.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ІСПИТОВАНИЙ дяк-дирігент з добрими свідоцтвами, свідомий і щирий працьовник по всіх культурно-освітних товариствах, посідаючий власну, великого і ріжнородного змісту музикальну і хоральну бібліотеку, прийме негайно посаду дяка-управителя церковного і народнього хору в місті або на селі, де буде міг дістати до ужитку кілька моргів поля і мешкання. Михайло Волощакевич, Гребенне, п. Селиська біля Рави руської. 2 2—2

УНЕВАЖНЮЮ вкрадену військову книжку, виставлену в П. К. У. Стрий. Іван Конюх. 8 2—2

СТУДЕНТ техніки в Данцігу пошукує на час ферій лекції з математики і фізики. Зголошення до Редакції під „Математик". 7 2—2

АДВОКАТ д-р Юліян Лещій переносить свою канцелярію з днем 1-го вересня 1926 до нового льокалю. На час ферій заступати буде його канцелярія Вп. п. президента д-ра Костя Левицького, Підвалля 7. 2039 2—3

ПОШУКУЮ двомісячного поміщення при інтелігентній родині для здорової особи з 5-літним синком в здоровій, гарній, лісистій, сухій, (під)карпатській околиці. Пожадане діточе товариство. Львовянка, Адміністрація „Діла". 2041 2—3

ШЕНКЛІВНА, Пекарська 44. Кваліфікаційний курс від 12. липня. Докладне переоблення міністеріяльних програм. Около 1400 апробованих. Інформації письменно. 1786 16—16

КОЕДУКАЦІЙНІ курси наукові „Освіта" приймуть ще кількох учнів на вакаційний репетиторійний курс, до гімназійної матури (всілякого типу). Рефлектується на кандидатів, що мають сідати до іспитів зрілости в осіннім речинци ц. р. Зголошення і вписи: Секретаріят „Освіти", Львів, Мілковського 11. 901 4—4

КОЕДУКАЦІЙНІ Наукові Курси **„Освіта"** (затверджені кураторією О. Ш. Л.) приймає вписи на шкільний рік 1926/7. Курса обнимають: 1) Курси матуральні (тип гуманістичний, матиматичн о природничий, клясичний) однорічні і дворічні. 2) Курс з обсягу 4 і 6 гімназійних кляс, 3) Курс семінарійної матури, 4) Курс чужих мов (вищий і низший). На курсах **„Освіта"** уділяють науки найліпші гімназійні професори 5—6 годин денно. Зголошення і вписи в Секретаріяті Курсів, щоденно від 12—1 і від 5—6 в Інституті Падеревського, Львів, Мілковського 11. 12 1—2

КІМНАТА умебльована фронтова околиця костел Антонія — Личаків до винайму, поважному панові. Зголошення письменні з поданням назвиска і заняття до Адміністрації під „Личаків". 10 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

ції, а відзискаємо не лише втрачене, але й здобудемо належні нам позиції. Тим наближимо здійснення нашої основної мети.

Іван Ліщинський.

По широкому світі.

Центральний Комітет радянських вуглекопів звернувся з пропозицією до англійського вуглевого союзу, щоби при посередництві тогож німецького союзу обдумати спільну тактику щодо дальшого страйку в Англії. Один з провідників англійських вуглекопів уже виїхав до Берліна.

В Еспанії арештували 400 військових у звязку зі змовою на життя диктатора Прімо де Рівери.

У Парижі перед приїздом еспанського короля арештували кількох еспанських анархістів, які признались, що приїхали туди з метою вбити Альфонса XIII.

Палата громад ухвалила 8-год. день праці. У палаті громад 335 голосами проти 163 приняли в другому читанні урядовий проєкт закона про 8-год. день праці. Проти голосували ліберали і Лейбур Парті, 60 консервативних послів здержалося від голосування. Член Лейбур Парті Джанс, промовляючи проти проєкту, назвав першого льорда адміраліції вбийником. Тому що не хотів відкликати цього слова, мусів вийти зі салі.

Льойд Джордж іде до С. Р. С. Р. „Уестминстер Гезет" повідомляє, що уряд СРСР. розслідужує терен Сіті, чи делеґація, складена з ґубернатора Англійського Національного Банку й инших осіб, що стоять близько Сіті, не схотіла би відвідати СРСР. Льойд Джордж заявив, що готов згідно з давнішою обіцянкою відвідати СРСР., але щойно після скінчення сесії парляменту, у вересні.

Свята Франка.

Станиславів.

Заходом усіх культурних товариств Станиславова відбувся в дні 12. червня ц. р. концерт з нагоди 10-ліття смерти Ів. Франка. Програму концерту виповнили музичні точки як: хоральні твори, виконані „Станиславівським Бояном" (Людкевича: Хор підземних ковалів, Січинського: Пісне моя і Ярославенка: Христос і хрест). З обох перших точок хор вивязався зовсім добре, стараючися виконати твори як щодо інтерпретації, так і самої хоральної техніки по можности як найкраще; за те третя точка не дала можности пописатися своїм умінням ані хорові ані дірігентові. Скрипкові твори (Левицького: Мережка і Романца та Шуберт-Ельмана: Колискова пісня) найшли у виконанні п. Катрі Мандичевської першорядну інтерпретаторку, яка гарним тоном, великою технікою і підхопленням провідних думок відіграних творів поставила свою точку програми на дійсно мистецькій висоті. Фортепянову партію у скрипкових творах виконала п. Ольга Мандичевська, яка виступила рівнож як солістка, виконуючи дві фортепянові прелюдії В. Барвінського, не уступаючи у своїй мистецькій грі своїй сестрі. Концертову часть замикав сольо-спів п. Островерхи, який у третій з ряду пісні (Лисенка: Не забудь юних днів) виказав увесь засіб свого голосового матеріялу, (як ліричний тенор) та співацького знання.

Вступна промова В. Стефаника відпала через комунікаційні перешкоди; реферат про життя і творчість І. Франка, оброблений з великим знанням Франкової творчости, відчитав проф. Юліян Чайківський. Дві декламації (п. Чесниківної і проф. Мельника) доповнили програму того святочного вечера-концерту, котрий дав доказ не тільки совісного підготування його, але також виявив, що Станиславів розпоряджає першорядними мистецькими силами.

В неділю 20. червня відбувся пластовий попис з концертово-декляматорською частиною. Пластовими вправами, виконаними з великою певністю і зручністю, деклямаціями, промовою та скрипковими творами й сольоспівом, вшанували молоді пластуни память великого свого ідейного провідника І. Франка.

В тиждень опісля відбувся народній концерт, уладжений філією „Просвіти". Перед концертом засаджено на площі „Сокола" памяткового дуба. При цій нагоді виголосив д-р Л. Бачинський до зібраних (головно селян) промову, в якій сказав про значіння Франка для селян та працюючих верств української суспільности і вказав на культ Франка, який тепер поширюється на всіх українських землях і візвав присутніх, щоб держали високо прапор ідеалів Франка. Опісля відбувся в салі „Сокола" концерт з промовою д-р Ю. Олесницького, деклямаціями малесенької дівчини та одного селянина і продукціями сільських хорів. Хоч хоральна часть випала слабше, як у давніших виступах тих хорів, то вина тут не по стороні самих хорів ані їх дирігентів, але радше в невібранню творів. Загалом справови хорів

по селах повинно займитися, думаю, Т-во „Просвіта" й поставити цю справу поважно. Бо коли село проявляє охоту до праці, то чому не піти йому на стрічу й не підпомогти його добрими вказівками й радами, а головно нотним матеріялом? Про нотний матеріял у нас і так тяжко, головнож для селянина, який не вміє ходити по місті та вибирати з книгарських полиць музичні твори, тим-більше, що пригожого для себе і так майже не найде.

З.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

НОВИНКИ.

— Що нині конфіскують? Вчорашна 61-а конфіската нашого часопису, яка вичеркнула одно речення зі статті „Недалека війна" і кілька рядків з допису з Грималова, залишила одну чудову білу пляму. У статті „Pod jednym dachem" п. І. Герасимович навів дослівну цитату зі статті польського професора д-ра А. Курпеля про утраквістичну школу, друкованої у фаховім педаґоґічнім журналі „Музеум". Саме ця вся цитата вичеркнена. Бо польський педаґоґ боровся проти утраквістичної школи, в якій приневолювали колись Поляків учитись деяких предметів російською чи німецькою мовою, а коли діло йде про Українців — to co innego!

— Індійський поет і наша землячка. В італійськім деннику „Stampa" з Торіно находимо в числі з дня 21-го червня довшу статтю про відчит славного індійського поета, Ноблівського лавреата Рабідраната Таґора, в салі „Музичного Інституту" в Торіно. Була це літературно-музична Академія зорґанізована італійським товариством „Жіночої Культури", в присутности найчільніших представників літератури, університету, преси, артистів, міста і місцевої аристократії. Таґор говорив по англійськи про „Сучасне місто та село". Темою цього відчиту була культурна та економічна кріза, яка є наслідком розбуджених апетитів серед суспільности: кожний хоче жити серед люксусу, — суспільне життя замісць ставати полем співпраці є боротьбою ворожих суперників. Суспільний орґанізм, в якому гармонійно повинні працювати мозок, серце та шлунок, терпить нині на злий обіг крови внаслідок переваги праці самого шлунка. Індійський поет закінчив свою аналізу теперішньої европейської недуги поетичними образами, уявляючи собі, що Місяць був заселений раніше, ніж Земля людьми і як його людство, заживши всіх роскошей, розтратило свої дари. Зі згаданої статті довідуємось, що після цього відчиту наша землячка п-ні Млада Липовецька при акомпаніяменті скрипки та цимбалів відспівала „з ніжним і проймаючим мистецтвом" кілька композицій Таґора, приноровивши їх до своїх лірик, що мали в собі чар імпровізації: „Mattutina passionata", „Quel languore divino, o mio Deo..." „Melode notturna allegro", „Ti conosco bene, dolce straniera...", „Se nessuno risponde..." „Публика зустріла цю своєрідну музику численними та щирими оплесками, насолоджуючись точною та інтеліґентною інтерпретацією п-ні Млади Липовецької... Рабідранат Таґор дякував інтерпретаторці теплими словами за таке щасливе виконання своєї музики, якого ще не чув". Після цього прочитав кілька своїх ліричних поезій в індійській мові, щоби дати публиці поняття про враження мовної мельодії в ориґіналі

— Дві чести і дві моралі. У бюрі поліційного комісаріяту в Варшаві офіцир стрілив до візника і вбив його, за те, що той зважився на образу відповісти образою. Такий самосуд називається звичайно обороною офіцирської чести. Хоча закон не робить ріжниці між честю офіцира й инших громадян, у державах, що живуть пережитками середновічної моралі, донині судять зовсім инакше громадянина, який в обороні власної чести стріляє в офіцира, а инакше вбийника офіцира, якого честь є буцім-то ненарушна. І так діється всупереч звичайній льоґіці, яка наказувала би гостріше карати тих, що носять при собі зброю і почувають себе панами життя цивільного населення. Слід зважити, що офіцири, яких єдиним зайняттям є вправлятись у стрілянні, дуже радо визивають цивільних на поєдинок, а поєдинок уважають єдиним доцільним судом для рішення, хто має більше чести, на тій підставі, що краще стріляє. Згадуємо про це тому, що випадки самосудів в обороні чести є в Польщі щораз частіші і що найкращий приклад дають до цього „верхи". Згадаймо недавній диво-глядний поєдинок бувш. міністра війни Шептицького з бувш. міністром закорд. справ Скшинським.

— Попис учеників і учениць Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка в Станиславові відбувся 25. червня з нагоди закінчення шк. року. Як щорічно, ученики та учениці виявили добре підготування у тих предметах науки, з яких пописувалися. Між молодими адептами музики слідно доволі гарні таланти, не тільки у старших роках науки, але також і у молодших, які щораз краще розвиваються завдяки успішній праці учительського збору. На жаль, станиславівське громадянство видно мало цікавиться своїм Музичним Інститутом, що слідно не тільки з малого числа елевів, як також з нечисленної публики, яка явилася на пописі, щоби переконатися про розвиття Муз. Інституту. Вражала головно мала скількість старших громадян. Мусить це видатися дивним, бо Муз. Інст. маючи за собою пять літ істнування та першорядні фахові сили у своїм зборі, повинен найти більше довіря і заінтересування серед українського громадянства Станиславова.

— Де кум, а де коровай. Нині минає 150 літ від проголошення самостійности Сполучених Держав Америки. З нагоди цих роковин уся Польща орґанізує офіціяльні святошні маніфестації, тому, що державних свят у році має за мало. І Львів також матиме на домах прапори, богослуження, військові орхестри і якусь (цікаво, чи американську?) виставу в театрі. Багато людей, що візьме участь у цих святах, думатиме меланхолійно над тим, чи це піднесення духа в честь Америки піднесе долара і чи позичені на це свято американські прапори причиняться до висднання американської позички?

— Пожежі. У Підлісках малих біля Жидятич, згоріли дві стодоли у господаря Блавацького. — У Миклашеві, львівського пов., згоріла часть обійстя у госп. Бураха. причина — діточа забава сірниками.

— Митарі та фарисе. Вчора перед львівським маґістратом живо демонструвало 70 звільнених акцизних урядовців, домагаючись праці, а в першій мірі розмови з головою міста Найманом. Делеґати, яких бурмистр допустив до себе, одержали відповідь, що місто на жаль не в силі нічого зробити для звільнених з праці, бо після скасування деяких митових оплат, частина урядовців, непостійних, стала зайвою.

— Ucrainica. В 135 ч. „Litauische Rundschau" з дня 20-го червня находимо статтю д-ра М. Лозинського про С. Петлюру.

Театральні справи.

З нагоди Загальних Зборів „Кооператива Український Театр" у Львові.

Дня 28. червня „Кооператива Український Театр" у Львові закінчила свої річні загальні збори початі 12-го. Присутних було 30 осіб. Проводив дир. О. Дрималик. Крім чисто формальних справ, на черзі дня стояли такі вічно пекучі та вічно неполадналі питання як будова та ведення театру у Львові. Збори почались обширним справозданням за минулорічну діяльність Т-ва, прочитаним його директором Бр. Яновим. З цього справоздання присутні дізнались, що за рік 1925 придбано нових 1000 дол. готівкою, не рахуючи вкладів у видавництва та закупно інвентаря (театральна гардероба). У цю суму входять приходи з основного фонду, доходи з концертів і вистав (18), одні вечерниці уладжувані Кооперативою, і нові членські вкладки.

Кооператива веде випозичальню театральної гардероби і вичерпаних драматичних творів для своїх членів і обслужила за рік 295 аматорських гуртків, а крім цього приходила їм весь час у допомогу з практичними порадами. Робила заходи, щоби придбати для нашої сцени п. О. Загарова і п-ню Морську, які могли би обновити наш театр, одначе надто скромний фонд на цю ціль не дозволяв Кооперативі забезпечити артистам контрактово їх платень. П. Загаров одержав одночасно кориснійший анґажемент до Катеринослава і виїхав на Радянську Україну.

Збори приймали до відома річне замкнення рахунків, і внесок контрольної комісії, щоби дати Управі абсолюторію. Приймали також внесок проєкту предстaв-

Дощ благодатей — у проєктах...

Правда про ґазетні інформації щодо плянів уряду дотично Українців.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 30. червня 1926.

(*К-н*). Досі справами „національних меншостей“ займалася окрема секція при політичному комітеті ради міністрів. Фактично ця секція була фіктивною і лише „теоретично“ користувалася вона порадами „фахівців“, істнуючих при секції. Нинішній уряд скасував цю секцію і переніс усі принціпіяльні справи польської національної політики до міністерства внутрішніх справ. Отже при м-стві внутрішніх справ істнує тепер „комісія фахівців“ (rzeczoznawców), яку скликує на наради міністр внутрішніх справ і яка радить тоді під його головуванням. До тої комісії належать нині пп. Леон Васілевський, д-р Леон Левенгерц і Звежинський — про яких писалось уже нераз — спова уряду та директор президіяльної канцелярії м-ства внутрішніх справ Заберзовський.

З цілком певного джерела довідуємося, що ця комісія радила кілька днів ще в першій половині травня і виготовила тоді обємистий матеріял, що обіймає нові — так мовити — напрямні польської національної політики. Отже вислід комісії не має рішаючого значіння, а творить лише **матеріял під дискусію** на раді міністрів. Всі вістки, які досіль подавала уривчато польська преса про ріжні реформаторські заміри уряду дотично нац. меншостей торкаються виключно лише протоколів цієї комісії.

Про якунебудь автономію для українських земель комісія нічого не говорить. Вона пропонує лише певні конкретні уступки в політичній, культурно-освітній та господарській царині, при чому політичні справи торкаються компетенції м-ства внутрішніх справ і зводяться головно до реорганізаційних замислів того міністерства на полі адміністрації. З того, що взагалі пропонує комісія, можна зазначити такі „благодати“: політичну амнестію для української еміґрації з уможливленням її повороту до краю; скасування принціпу двоязичної школи і привернення в українсько-білоруськім шкільництві стану посідання з часу до-плєбісцитового; український університет у Львові; громадські вибори та усунення всіх наданих комісарів; переведення земельної реформи з виключенням кольонізації; субсидіювання економічних інституцій і т. д.

Реформи, які плянує м-ство внутрішніх справ, від яких ніби то в першій мірі виграють „креси“, полягають на децентралізації адміністративного апарату, себто на наділенню місцевих органів влади ширшими правами, так, що багато справ, залежних нині від міністерства, буде залежати в останній інстанції від староства чи воєвідства, нпр. право громадянства. Коли Ваш кореспондент спитав шан. інформатора, від якого довідався про ці подробиці, — чи в такому разі і так самовладні місцеві кацики не станууть повними самодержцями, отже чи така реформа не відібється ще гірше на спині населення, він дістав відповідь, що міністерство даватиме точні вказівки — яких давати досіль не мало фізичної змоги — і буде гостро стежити за виконуванням тих вказівок, а в разі злобної інтерпретації та самовільного відхилювання від них місцевих органів — встрявалиме „сильною рукою“. Міністерство має взагалі переміниться в найвищий орган дорадний і контрольний. Зпоміж конкретних реформ в обсягу м-ства внутр. справ названо мені недалеке скасування всіх відділів політичної поліції; департамент політ. поліції находиться в ліквідації, а його справи переходять частинно до політ. департаменту, частинно до кримінальної поліції. На скромний сумнів Вашого кореспондента, чи не воскреснуть всілякі безсмертні дефензиви під якоюсь иншою фірмою — було рішуче заперечення.

Як згадано, проєкт „комісії фахівців“ був готовий уже в першій половині червня і мав піти на одно з найближчих засідань ради міністрів. Пляновано теж саме якусь енунціяцію уряду. Заходить тут лише маленьке „але“... Але в міжчасі до уряду ввійшли деякі нові міністри з реакційного табору, як нпр. хадек Ромоцький, Рачинський „з обозу заховавчего“ (делікатна термінольоґія льояльної преси!), „ґрабщик“ (співробітник Вл. Ґрабського) Клярнер і Станєвич, що вже заповідає „наділення землею кол. добровольців польської армії, що походять зі східних земель..“ А при тім: м-ство освіти все ще світить провізорією, яка не відомо чим скінчиться (має скінчитися в біжучому тижні). Отже ще грубе питання, як поодинокі міністри поставляться до проєктів комісії, що зачеплюють їх ресорти і як у цілости кабінет п. Бартля глядітиме на більше ніж скромні проєкти благодатей з кузні міністра Млодзяновського.

Характеристичним причинком до „меншостевої політики“ уряду може служити факт, що премієр Бартель усе ще „не має часу“ запізнатися з працею та арґументами згаданої комісії і вдоволяється свідомістю, що „Млодзяновський певне щось-там робить“ — як висловився буквально на остатній пресовій конференції...

Отже прочитавши проєкти всяких благ — нехай не огортає тебе, читачу, оптимізм. Бо можеш ще завестися у своїй наївній вірі і надії, так основно, як завелися всі ті — на щастя нечисленні либонь — наївні віруючі в реальність гасла „територіяльної автономії“, голошеної ще недавно від свята всілякими польськими реформаторами, гасла нині вже покійного.

Українське народне учительство.

З приводу Загальних Зборів „Взаїмної Помочі“.

З огляду на зїзд українського народнього вчительства, що відбувається у Львові з нагоди загальних зборів Товариства „Взаїмна Поміч Українського Учительства“, не від річи буде кинути жмут світла на цифровий стан українського вчительства в шкільному році 1925/6 на території львівської шкільної кураторії (трьох східно-галицьких воєвідств). Це потрібне учительству з огляду на тактику, якої має держатися станова вчительська орґанізація у відношенні до шкільної влади і станових орґанізацій у краю й поза його межами, як також для українського політичного проводу, що вирішує тактику й методи боротьби для здобуття належних нам прав на полі українського шкільництва.

Нижче подаємо процентове зіставлення українського народнього учительства в повітах Східньої Галичини в р. 1925 в реґресивному порядку враз з прирівнянням до гр.-кат. населення даного повіту.

Повіт	Учителів -льок Українців)	Процентове число гр.-кат. населення [2])
1. Турка	51·6 (60) [3])	80·2
2. Городенка	50	76·1
3. Косів	49·8 (58·8)	83·3
4. Долина	[illegible]	75·8
5. Богородчани	48·3	83·5
6. Сколє	45	77·4
7. Яворів	44·7 (57·2)	79
8. Калуш	44·3	80·7
9. Надвірна	42·3 (52·9)	74
10. Бережани	40·4	61·9
11. Рава Руська	40·3	70·1
12. Підгайці	39	65·5
13. Зборів	38·5	70·5
14. Снятин	37	79·6
15. Любачів	37	52·4
16. Печеніжин	36·6 (53·5)	87·4
17. Старий Самбір	36·3	74·4
18. Рогатин	34·2	71·5
19. Стрий	32	61
20. Жовква	32	73
21. Самбір	31·5	60·9
22. Жидачів	31·4	75·7
23. Сокаль	31·3	65·5
24. Коломия	30·7	61·9
25. Дрогобич	30·5	59·6
26. Золочів	30·5	62·6
27. Заліщики	30	71·2
28. Збараж	29·8	70·5
29. Радехів	28·8 (34)	63
30. Камінка Струм.	28·4 (41)	60·8
31. Мостиска	27·4	59·9
32. Бібрка	27·4	69·5
33. Броди	26·6	62·4
34. Борщів	25 (36·5)	68
35. Перемишляни	25 (34)	62·3
36. Теребовля	25	51·5
37. Рудки	25	63·5
38. Ліско	24·8	70·3
39. Станиславів	23·6	57·6
40. Тернопіль	23·5 (33·5)	53·5
41. Бучач	23	55·9
42. Львів-повіт	20·5 (29.5)	45·8
43. Перемишль	20·2	50
44. Гусятин	20	60·7
45. Товмач	18·8 (30)	73·1
46. Сянік	18·5	50·3
47. Чортків	17·3 (29·3)	61·4
48. Добромиль	16·5 (26)	63·9
49. Ярослав	14·8	39·6
50. Городок Ягайл.	12·8	66·2
51. Скалат	11 (25)	50·3
52. Львів-місто	2·8	19·1

[1]) На основі брошури: Spis szkół i nauczycieli w okręgu szkolnym lwowskim — opracował Seweryn Lehnert, Lwów 1926.

[2]) Цифри гр.-кат. населення взято з праці: A. Krzyżanowski i K. Kumaniecki: Statystyka Polski, Kraków 1915, стор. 58, бо новіша статистика неповна тому, що українське населення абсентувалося при переводженню перепису.

[3]) В клямрах відсоток з 1913 р.

З повищого зіставлення бачимо, що українське вчительство має незначну перевагу над польським лише в одному турчанському повіті, а в переважаючій більшости повітів находиться в разячій меншости. Дальше з отсеї табелі виходить, що число українського вчительства не відповідає ні в одному повіті числу гр.-кат. населення. Коли зважиться, що з початком цього року переводжено редукції учительських сил і що жертвою тих редукцій впали передовсім Українці, то цей відсоток українського вчительства випаде ще меншим. Так н. пр. в турчанському повіті шк. пов. інспектор зредукував і призначив до редукції 4 українські сили, тож число українських і польських сил є й там майже однакове (61 українських і 60 польських сил).

З цієї табелі бачимо також, що для українських учительських сил в нашому краю (не говорячи вже про північно-західні українські землі), є ще дуже багато місця. На области шкільної львівської кураторії в трьох воєвідствах: львівському, станиславівському й тернопільському є по народности: 8.684 польського, 2.966 українського і 323 жидівського вчительства народніх публичних шкіл. Число українського вчительства в Галичині виносить отже заледви неповних 25 відсотків, коли відсоток українського населення в найгіршому разі вагається між числом 64 і 70. А що українську дітвору повинен учити й виховувати лише український учитель, то на области самої тільки львівської кураторії могло би й повинно би знайти приміщення понад 5.000 (пять тисяч) українських кандидатів учительського звання.

Треба зазначити що повітові шк. ради не приймають в останніх роках з Українців майже нікого до служби. У львівському повіті навіть в минулому році принято кілька польських сил, коли міжтим за останні чотири роки принято — і то по великих короводах — лише **одну одніську** українську силу! В наслідок того зменшається в Галичині постійно число українського вчительства. Так прим. в яворівському повіті число українського учительства змаліло з 57·2 проц. на 44·7 проц., у печеніжинському — з 53·5 на 36·6 проц., в камінецькому — з 41 на 28·4 проц., в борщівському — з 36·5 на 25 проц., в товмацькому — з 30 на 18·7 проц., в чортківському — з 29·3 на 17·3 проц., в скалатському — з 25 на 11 проц. і в тому темпі дальше.

Слід іще ствердити, що шкільна влада старається не допускати українського вчительства до повітових міст. **Нема ні одної** української учит. сили: в Добромилі, Городку Ягайл., Коросні, Раві Руській, Рудках, Печеніжині, Гусятині, Перемишлянах, Зборові. Одну українську учительську силу залишено в ось таких містах: Бібрка, Ліско, Мостиська, Сянік, Борщів, Броди, Бережани, Камінка Стр., Скалат, Заліщики.

Сумний є стан українськово учительства під оглядом цифровим, ще сумнішим починає він ставати з причини страшних репресій також і з морального боку. Нічого отже дивного, що з учительських кругів підносяться постійно голоси в сторону українського політичного проводу: „Рятуйте нас, бо ми як стан загибаємо! Загибаємо тут у краю, загибаємо на території корінної Польщі, де нас є до тисячки“. І сиплять ся докори на адресу політичних партій, які — мовляв — нічого не роблять для рятування учительського стану.

Тому як шкільний референт Центрального Комітету Українського Нац.-Дем. Обєднання подаю українському вчительству осьщо до відома: нема майже ніодного засідання Центрального Комітету і його екзекутиви, на якому не обговорювано би положення українського шкільництва і тісно з ним звязаного українського учительства. Не поминено ні одного способу, якби порушити мартирольоґію українського вчительства як у краю, так і поза його межами. Не було майже ні одного з соток уладжених віч, на якому обовязково не порушувано би справи української школи й учительства. Скаже може дехто, що без результатів. Я думаю инакше, бо в цей спосіб урятували ми ще це, що в дану хвилю істнує. Не будь названих заходів, справа представлялася би куди гірше. Але що инше є **обороняти** стан посідання, а зовсім инше **здобувати** належні права для українського вчительства.

Наша мета на шкільному полі **українську дітвору вчить і виховує український вчитель, надзір над українським шкільництвом спочиває в руках українського народу.** Не занедбуючи оборони стану посідання, в чім повинна співділати гідно і станова орґанізація, У. Н. Д. О. має на оці осягнення основної, вище наведеної мети також у відношенні до українського вчительства. Для здобуття тої мети мусимо змобілізувати всі свої сили й енерґію. Вирішення основної нашої мети дасться осягнути вкупі з вирішенням инших основних справ при повному політичному визволенні нашого народу. Без того пусті були би всякі заходи партійного проводу в поодиноких справах і це було би лише зайвим витрачуванням національних сил.

Ці думки кидаю як бувший орґанізатор українського вчительства, що своєю чотиролітньою, вповні безкорисною працею в учительській орґанізації зложив доказ доброї волі працювати в користь українського вчительства, виключно лише для його високого післанництва. Тому мій поклик: пособляймо творенню сильної політичної орґаніза-